

SAVA

Izhaja vsako soboto ob 5 uri zvečer. Uredništvo in upravništvo: Kranj št. 170 (Prevčeva hiša). — Naročnina za celo leto K 4.—, za pol leta K 2.—, za četrt leta K 1.—. Za vse druge države in Ameriko K 5.60. — Posamezne številke po 10 vinarjev. — Vse dopise je naslavljati na uredništvo lista „Sava“ v Kranju. Inerate, naročnino, reklamacije pa na upravništvo „Sava“ v Kranju. — Dopisi naj se blagovolijo frankirati. Brezimni dopisi se ne priobčujejo. Reklamacije so poštnine proste. — **Inserati:** štiristopna petit-vrsta za enkrat 12 vin., za dvakrat 9 vin., za trikrat 6 vin., večji inserati po dogovoru. Inserati v tekstu, poslana in posmrtnice dvojno. Plačujejo se naprej. — Rokopisi se ne vračajo. — Brzjavni: „Sava“, Kranj. Čekovni račun pri c. kr. poštno-hranilničnem uradu št.: 41.775.

Neuspehi katoliške cerkve.

V Rimu je umrl spovednik papeža Pija X. kardinal Vives y Tuto. Širšemu svetu nepoznan, je vendar vredno, da si ogledamo tega moža nekoliko pobližje že zaradi tega, ker je bil baš on kriv, da je rimska kurija v zadnjih letih v vseh državah — razen v Avstriji — toliko nazadovala.

Rojen 1. 1854. je Vives y Tuto šel v prvi mladosti v Južno Ameriko. Novicijati je napravil v Guatemali ter potem potoval po srednji Ameriki. Tam si je tudi pridobil teološke nazore, ki so se docela odlikovali od evropskih pojmov. Vzgojem popolnoma v romanskem duhu, je osobito sovražil nemško teologijo. Ko je dospel nazaj v Evropo, ga je poslal kapucinski red v posebnih misijah v Španijo in južno Francijo. Šele 26 let star je postal gvardijan v perpignanskem samostanu ter prišel kasneje v Rim. Papež Leon XIII. ga je imenoval za nadzornika katoliških institutov v romanskih deželah in 1. 1899. za kardinala.

Bil je asket v pravem pomenu besede in z vsemi močmi je delal na to, da združi Rim vse pod en klobuk. Temu so se uprli redovniki, a papež Pij X. je vse njegove naredbe potrjeval. Tako se je povzpelo vedno višje, dokler ni končno postal papežev spovednik ter tako vodil vso vatikansko politiko.

Poiskal si je za to dva izvrstna tovariša, Španjolca kardinala de Laija in Merry del Vala. V teh rokah je ležala usoda vsega katoliškega sveta.

Ko je bil 4. avgusta 1. 1912. izvoljen v konklavo benečanski patrijarh Giuseppe Sarto kot naslednik Leona XIII., je vsakdo pričakoval konciljantnosti. Sarto je bil poznan kot miren in dober duhovnik, ki je živel le svojemu poklicu in se ni vtikal v politiko. A prišlo je drugače. Omenjeni trije kardinali so imeli popolnoma v oblasti bivšega kmetskega sina. Kmalu je izšla enciklika „Omnia instaurare in Christo“, ki je imela namen obnoviti cerkev v Kristu. Ta obnovev cerkve v Kristu pa si je umislil Vives y Tuto na prav

srednjeveški način. Brezpogojna pokornost, negiranje vsakega razvoja in celotstvo naj bi bil temelj te obnove.

Ta načela pa je morala drago plačati rimska cerkev. Predvsem je prekinila vsako zvezo z Rimom Francija pod ministrskim predsednikom Waldeck-Rouseau-om, ki je bila dosedaj glavna njegova opora. Nedostopnost za vsak kompromis, ki bi bil cerkvi rešil Francijo, je pretrgala vsako vez. Raje je Rim zgubil vse, kakor da bi rešil vsaj nekaj. A rimsko kurijo ta neuspeh ni izpametoval. Tudi na Portugalskem so zasledovali isto politiko in doživeli isti neuspeh. Za Francijo in Portugalsko je prišla na vrsto Španija. Ta najbolj katoliška država je sicer prekinila zveze, a njen ministrski predsednik Canalejas ni imel dovolj moči, da bi dosledno dokončal, kar je pričel in pretrgane zveze so se zopet obnovile. Koliko časa pa bodo držale, je le vprašanje časa.

A tudi v notranji cerkveni politiki ni imel Vives y Tuto srečne roke. Kakor je bil strog sam proti sebi, tako je hotel preobrniti tudi vesoljni klerus po svojih naukih. Izdal je encikliko „Pascenti dominici gregis“, ki napoveduje vsakemu modernemu verskemu naziranju boj do skrajnosti. Iz nje se je porodil takozvani „Modernisteneid“, ki je ubil vsako samostojno mišljenje posameznega duhovnika in ki je imel za posledico, da se nebroj duhovnikov ni pokorilo temu ukazu. Izstopili so ali iz katoliške cerkve, ali pa so šli v pokoj.

Višek celotstva pa je dosegel Vives y Tuto s papeževo „boromejsko encikliko“, ki je hotela na prav srednjeveški način obnoviti boj med protestantizmom in katolicizmom. Proti tej encikliki pa se je dvignila cela revolucija, osobito na Nemškem, in Vatikan jo je moral preklicati. Temu duhu je pripisati tudi znani odlok o sodeljalu otrok. A tu ni kardinal upošteval različnih ladjik in duhovnikov. Ako je slednje prisilil, da se mu pokorili, ni imel pri ladjikih nikakega sredstva v to. In tako se je tudi ta odlok moral preklicati, saj za večino katoliškega sveta.

Kardinal in spovednik papeža Vives y Tuto je bil duhovnik, kakršne je rodil srednji vek. Strog sam napram sebi, je zahteval isto strogost tudi od drugih. Zaničeval je svet in živel le svoji veri in obrambi vere. Spoznal pa ni, da so se časi od Torquemada pa do danes temeljito izpremenili, da se je svet razvil in da se je treba prilagoditi temu razvoju. Nikdo ne bo prenesel duševnih spon in nikdo ne bo podvrgel svojo pamet zastarelim in mračnim cerkvenim nazorom. Zastonj je bil njegov boj, vcepiti sedanosti nazore preteklosti. Človeštvo se razvija in tega razvoja ne zaduši nobena enciklika.

Letos pomladi pa je ta srednjeveški mračnjak obolel, kakor se je slišalo, na možganih. In temu se ni čuditi. V svoji verski zagrizenosti, je bil prepričan o pravilnosti in istinitosti svojih nazorov. A doživeti je moral spoznanje, da je bil ves njegov boj brezuspešen, da je ravno njegova verska nestrpnost in strogost zadala katoliški cerkvi udarec za udarcem. To spoznanje mu je omračilo duh in tudi operacija, kateri se je podvrgel, ni imela uspeh.

In tako je preminul 7. septembra zvečer eden najbolj fanatičnih katoličanov, ki je živel le verstvu in vzlic temu, ali bolje, ravno radi tega, oškodoval katoliško cerkev na vseh koncih in krajih. Glavni namen cerkve: zavladati ves svet, je ravno pod njegovim vodstvom končal s popolnoma negativnim usepehom.

Ameriške korupcije.

Da je Amerika ena najbolj korumpiranih držav je znano. Dasiravno se nazivlja dežela prostosti, ni vendar nikjer drugje najti večjega terorizma. Bodisi sedaj že v privatnih podjetjih, v industriji in trgovini, bodisi v politiki, povsod je „prosti“ ameriški državljani odvisen ali od denarnih mogotcev, ali od političnih strank, ki pa zopet izrabljajo svojo moč le v dosego materijelnih koristi. Tako je postal spomenik svobode v njujorskem pristanu prava ironija na ameriške razmere.

PODLISTEK.

Spomin.

Noč trudno lega na trudno zemljo in jo objema s tesnimi objemi, da ste enaki samo enemu stvoru in to je zastrto s črno temo, ki srfotava svoja skrivnostna krila od nizke zemlje do visokega, z oblaki zastrtega neba. Njeno frfotanje zaziblje poljano, da rožice povesejo zaspane glavice, zaziblje gozdiček v rahlo šumljanje, ki hiti kot davna povest tja čez plan in se z nalahnim odmevom pogubi v daljne daljave, kjer vstaja spomin in v svoji nerazločnosti izzveni v temno pesem, da lega na dušo tiha boleš, velika, v prsa zaprta in človek še zdihva ne izruje iz se. Doli v temnem prepadu šumi reka in se zaganja v skalne bregove — boj na boj in ne utruje se niti val niti skala. Ob prepadu navzgor leže siva meglica in se zvija naprej kot ostudna gosonica.

Povsod je grobna tišina; le šumljanje vodice je enako enakomerni molitvi, ki hiti pod nebo in se zgublja v daljave, miloproseči molitvi, ki je polna vzdihov in skrivnosti, kateré se boje poreteti iz svojih tesnih spon v tiho noč in pretresati z grozoto blaženi mir. Izza temnega oblaka posveti mesec in razprostre svoje žarke nad šumeče valove, da zalesketa meglica, kot bi bila milijon lučic, umirajočih in z zadnjimi močmi vstrepetajočih. Meglica hiti, se poleže nad poljano in se pridruži redkemu pajčolanu, ki vstaja kot sanj iz črne zemlje in zastrinja celo ravan od gora do hri-

bovja, valečega se kot trudna žival tja pod daljni zahod, kjer se združuje z oblaki v nestvor. Na nebu se podi oblak za oblakom in semtertja zalesketa v temnomodrem nebu lunin odsev, da je oblakov prosta ravan enaka nebeškim durim, katere stražijo grozeči oblaki, prehajajoči iz črne v sivo in naposled srebrnobeo barvo.

V zraku vstrepeta črna senca in pohiti dalje proti gozdiču, ki meče na zamreženo poljano dolge, nejasne sence. Na njegovem robu zaskovika... in črna senca povspne krila in poleti kot pesem žalostinka v trudno, v smrti trepetajočo noč. Smrtna ptica! Le leti in ne poleti nikdar več nazaj; živi naj življenje, kajti smrt je grozna in še groznejša je zavest, da ona ne miruje. Da ne razpneš nikdar več svojih kril, v zraku drhtajočih, oj ptica smrtonoska!

Mir in tihota... Tam od daleč, ah še od dalje kot so visoke gore, priplove v dušo pretekli čas in z njim priplava njegov bled obraz, z muko kronan. Lahna meglica se izvije iz črne zemlje in v trepetu se zaziblje ravan. Iz meglice se izlije njegov obraz, tako bled kot lunin žarek in tako teman kot davna pravljica.

„Prijatelj ti? Da, seveda si ti, oj duša mi draga! In — zakaj je bled tvoj obraz in zakaj je temno tvoje oko? — Ti ne odgovoriš, stojiš mirno in gledaš kot sfinks v nerazločno daljavo...“

Njegova senca vstrepeta, se bolešno zvije in proti nebu pohiti bel oblaček, enak nedolžni dušici; v višavah se razkadi v pajčolan, skozi katerega se prikrade bel žarek in se vsesa v mojo

dušo, enak spominu, ki v svetem trenutku s svojo silo razsvetli um in pred moje oko prijadra podoba za podobo, ki se razvrste v žalostno povest...

„Oster veter je pihal po velikomestnih ulicah in v rezkem mrazu so trepetala sklonjena telesa. Nebo je bilo jasno, a preslabi žarki solnca, ki je vrtavalo svoj tek še daleč na jugu, so se še zastonj borili z zimsko silo.

Takrat, prijatelj, si ležal v beli krsti in smrt se je plegla v tvoje zmučene pteze. Da, smrt! Nikdar več kar je bilo in nam le spomin... Visoko ti je bilo čelo in nad njim valoviti plavi lasje. Zaprto oko in le steklen odsev je poredkoma silil izza dolgih trepalnic v nizko, obokano sobano, polno tistega na smrt spominjajočega duha svežih cvetlic. Okoli usten ti je zaigrala boleš. Da, težko... Ko si pogledal bledolici v neizprosno tirjajoče oko, ti je v srcu bila domovina in cvetoče, prijazno lice se je pogrezalo v temo, iz kateré ni vstajenja. Težko, prijatelj, težko! In — odnesli so te, daleč od nas k domačim v domačo prst. S teboj so se odpeljali rdeči nageljni tako cvetočih in tako rdečih, da jih ni enakih na celem božjem svetu. S teboj so se pogreznili v temno zemljo in trudno je padalo nanje kamenje in težko zabobnelo, kot da se brani zagrebsti prerano mladost.

Ne, nikdar več! Med teboj in svetom je težak zastor, katerega predere le spomin.“ — — — — —

Od juga zapiha močan veter in drevje v gozdiču sklone svoje vrhove in zatrepeta v grozi,

Rayno sedaj se bje zopet boj med dvema tipičnima amerikanskima osebamama, med guvernerjem New-Yorka Sulzerjem in njegovim pobočnikom Glynnom. Stvar je vredna, da jo nekoliko pojasnimo.

Vsako ameriškansko mesto ima političnega bosa (mojstra), čigar edino delo je, da razdeli politične mandate svojim kreaturam, ki mu zopet izročajo politični plen. Najstarejša, najmočnejša in najbolj poznata izmed vseh teh organizacij je takozvana Tommany-Hall prostor, kjer so se sestajali politiki vseh strank, da tamkaj debatirajo. Irec Richard Croker je ustvaril pred 30 leti iz tega lokala glavno taborišče mogočne politične organizacije, ki je imela nalogo, polastiti se uprave mesta New-York. Dvajset let je Croker izrabljajal s pomočjo ameriškanske katoliške cerkve finance mesta v korist nekaterih koristolovcev. Naposled pa so njegove lumparije ljudstvo tako razburile, da je moral pobegniti z ukradenimi milijoni na Irsko. Naslednik mu je postal Charlie Murphy, prejšnji njegov poročnik, ki je bil prej sprevednik pri cestni železnici in natakar. Murphy je v zlic temu, da je analfabet, dober poznavalec ljudi in ima trdno voljo. Koj po svojem vstopu je docela reorganiziral Tommany-Hall ter pritegnil k organizaciji zločinsko družbo Eastsidegangs. S pomočjo te družbe je vse teroriziral in njegovo orodje je postala celo njujorška policija.

Drugi vir moči pa je pritegnitev mladih ljudi, ki bi radi v politiki igrali kako ulogo. Vse te mlade ljudi sprejme organizacija gostoljubno v svojo sredo, ter jih podpira toliko časa, dokler se dajo izrabljati v okrepitve njene moči. Dočim nadebudna mladina podpira organizacijo gmotno, jim ta zopet pripomore do politične veljave. Naj navedemo le dva, ki sta na ta način prišla do politične veljave. Prvi je bil Mac Clellan, sin znanega generala izza secesijske vojne in drugi William Sulzer, dosednji guverner mesta New-York.

Mac Clellan je postal s pomočjo Murphyja župan New-Yorka. Prej je bil kot zastopnik New-Yorka v reprezentančni hiši v Washingtonu. Ko je postal njujorški župan, se je hotel otresti prejšnje družbe. Ali boj ni trajal dolgo. Kar v kratkem so ga politični valovi odnesli in celo njegovo ime je pozabljeno. Murphy je ostal zmagovalec.

Kakor Clellan je tudi William Sulzer, ki je sin nekega nemškega delavca, podcenjeval moč Tommany-Hall. Oba sta pravzaprav le nehvaležneža, ki sta se, ko sta dospela do moči, obrnila proti onim, ki so jima pomagali na noge. Šele 27 let star, je bil Sulzer že izvoljen za zastopnika države Nju-York v reprezentančno hišo in pet let pozneje je bil izvoljen v parlament. Po osemnajstletnem službovanju je letos postal guverner.

A tudi on je hotel s pomočjo ljudstva vreči Tammany-Hall. Vsi njegovi govori so bili naperjeni proti tej organizaciji. Javno je razglašal, da ne rabi menagerja za politični boj, da mu je sam kos itd.

To so bile vse lepe besede in ameriško ljudstvo je bilo navdušeno. In tako je prišlo, da je bil izvoljen za guvernerja z večino, ki je bila kaj smešno sestavljena, kajti poleg glasov Tommany-Halla je zedinil nase tudi glasove nasprotnikov te organizacije. Kajti dokler je samo z besedo pobijal Tommany Hall, se ta ni razburjala. Naj zmerja kolikor hoče, da le napravi kako kupčijo, katere glavni dobiček bi bil pripadel Murphyju! Celo Sulzerjevo izjavo po njegovi izvolitvi, da ne pri-

da pada velo listje in v zraku zableše žalne plese. Tam, kjer moli iz teme bližnja gora, se ovije ozračja rdeča kača, spreminjajoča se v modro-rumeno barvo. Netopir pristrže ravan in vedno gostejšim bliskom sledi gromenje, ki odmeva od gore do gore, od drevesa do drevesa, od prepada do prepada, od skale do skale, kjer zabrenka valovita reka srdečo se pesem, ki se odbija od strmih vrhov stoterokrat, hiteč daleč, daleč v nejasno noč. Ravan se pogrezne v težko premišljevanje in se ovije v gostejši, temnejši pajčolan.

Zrak še enkrat vstrepeta frfotanje črne ptice, ki v daljavi na samotnem hrastu še enkrat zaskovika in se nato zgubi v nočne daljave. Da bi se za vedno!

Izlet v Egipt.

Popotni in zgodovinsko-kulturni utisi.

Dalje.

Tudi islam ima ločine (sekte), katerih najvažnejši sta suna in šia. Ne gre se za dogmatične razlike v verskem vprašanju, temveč za državnopravni princip. Kdo izmed najstarejših kalifov se sme šteti za pravega prerokovega naslednika. — Suniti (najmočnejši, gotovo štiri petine vernikov) odgovarjajo: Vsi štirje kalifi, Abu Bekr, Omar, Oman in Ali. Šiitje (Perzijci, Beludžistanci, deloma Indijci) priznavajo samo Alija in njegova

pozna organizacije Tommany Hall, mu Murphy ni štel v zlo. A Sulzer je šel dalje. Iz besedi je ustvaril dejanja, plena ni delil in imenoval je celo preiskovalne komisije, ki naj bi odpravile korupcijo. Ali tu se je spotaknil.

V Ameriki imajo namreč zakon, kateri določa, da morajo vsi kandidati po dokončanih volitvah pod prisego izjaviti, kam in kako so izdali denar za volitve. Vsakdo pa ve, da je ta zakon le teoretičnega pomena in da se v praksi sploh ne uporablja. Se je pač moral Salzer začuditi, ko je nenkrat nekdo stavil predlog, da se ga izroči sodišču, ker je s krivo prisego prelomil državni zakon. In res ni vknjižil zneska 2500 dolarjev, ki mu jih je poslal bankir Jakob Schiff. Obtožba se je dvignila od Tommay Hall in ravno to je smešno pri vsi stvari. Najbolj korumpirana organizacija se povspne kot zaščitnica javne morale. A Salzer se brani odložiti svoj mandat in zaenkrat se bje boj med Sulzerjem in njegovim poročnikom Glynnom, v katerem bo pa brezdvomno Sulzer podlegel.

Odločitev je utegnila pasti dne 18. septembra v High Courtu.

POLITIČNI PREGLED.

Nadžkof, ki se ne briga za državne zakonike.

Znano je, da je škofu Stadlerju vsako sredstvo dobro, da dela iz mohamedancev in pravoslavni Srbov katoličane. Zdaj zopet poročajo iz Sarajeva o takem nasilnem koraku škofa Stadlerja. Začetkoma tega leta je 22letna srbska diurnistinja Georgija Pavlovič iz hiše svojih staršev izginila. Niso jo mogli najti, dokler ni njena mati izvedela, da se njena hči nahaja v nekem samostanu. Mati je napravila ovadbo, vendar pa policija ni mogla eruirati dekleta. Nadškof Stadler je sporočil materi, da njene hčere ni v Sarajevu in da hoče prostovoljno postati katoličanka. Pred par dnevi je dobila mati od hčere pismo iz samostana Jezusovih sester v Sarajevu, v katerem ji hči sporoča, da se čuti srečno, da je postala že katoličanka in da je dobila ime Margareta. Postati hoče nuna in obiskuje učiteljske. Ko je šla Margareta s tovarišicami v šolo, so jo mati in nekateri Srbi odpeljali ter skrili. Nadškof Stadler je zaradi tega protestiral pri dež. šefu. Več srbskih poslancev pa je prišlo k vladnemu komisarju ter zahtevalo, naj se hči zopet izroči materi. Le ta je tudi nadškofa Stadlerja opozoril, da ima Herzeg-Bosna zakon, ki določa, da se ima prestop iz ene cerkve v drugo vedno naznaniti duhovniku prvega veroizpovedanja. A Stadler mu je odgovoril, da ta zakon sicer pozna, da pa le ta, dasiravno ga je cesar potrdil, ni pripoznan od papeža in da ga radi tega ne bo izpolnjeval.

Nova opozicijska stranka na Ogrskem.

Na Ogrskem se je konstituirala nova stranka pod vodstvom grofa Julija Andrassyja. Grof Andrassy je mnenja, da je največja nevarnost za ustavo na Ogrskem prevelika centralizacija, vzrok za centralizacijo pa leži v preveliki bojzani pred narodnostnim gibanjem. Ostro je napadal večino in grofa Tiszo in kritiziral absolutizem na Ogrskem, ki lahko privede do popolnega poloma. Program nove stranke naglašja, da hoče stranka zopet uveljaviti ustavno življenje. Stališče nove stranke je opozicijsko. Njena podlaga so sedanje državno-pravne razmere. Stranka je v principu za hišni

sinova Kasana in Kosejna, kojih zadnji je bil zavratno umorjen. Korejšiti pa pravijo: Nobeden nima prav, pristna kalifa sta le Abu Bekr in Omar. Vse te sekte imajo svoje ustno izročilo in reklo: Šiitje zametavajo suno, se razume tako, da negirajo „pravoverno“ suno. Egipt je, kakor že omenjeno, docela sumitski, šiitski je bil le kratek čas pod vladno Fatimidov.

Kar se tiče islamske civilizacije, je stvar naravnost sporna. Dočim jo nekateri učenjaki skoro da taje, jo drugi povzdigujejo do nebes. Resnica je, kakor običajno v sredi. Čisto samoniklo arabsko je v njej samo verstvo, ki znači na vsak način napredek proti dotedanjemu surovemu mnogo-boštvu in njegovi podstavi zgrajeno pravo. Drugače je pa velika arabska poplava, porodivša se deloma iz pomanjkanja zemlje, deloma iz verskega fanatizma — vsled lastno nizke kulture recipirala kulturne elemente podjarmljenih narodov, vsrkala ondi razširjeno krščansko-helensko kulturo in stvorivši tako nekako mešano civilizacijo vsled svoje nadarjenosti gradila na tej podlagi dalje. Napačno pa je nazivati vse proizvode znanosti in umetnosti tega razdobja v orijentu arabske že vsled tega, ker je bilo število Arabcev osvojiteljev jako nezatno in so se okrepili — obenem pa oslabili — le radi tega, ker so podjarmljeni, da so postali deležni privilegijev, prevzeli novo vero in jezik osvojevalcev in ž njimi skupno — torej

red, ki naj onemogoči obstrukcijo, a brez nasilnosti. Predsednik zbornice naj stoji nad strankami, Zahteva volilno pravico na demokratični podlagi. Volilna pravica naj se prične s 24. letom, volitve naj bodo direktne in vsak upravičenec naj ima samo en glas. Obrtniški delavci morajo znati, če hočejo dobiti volilno pravico, pisati in brati, morajo biti član kake delavske zavarovalnice in morajo stanovati eno leto v kraju. Treba je reforme poslanske zbornice in volilnega sodstva, treba je, da se reformira magnatska zbornica, deloma z volitvijo njega članov, vendar pa tako, da se ohrani supematija poslanske zbornice. Stranka zahteva, da se odpravi nenormalno stanje na Hrvatskem ter je pripravljena iti s Hrvati, katerih interes smatra za enake z ogrskimi, seveda samo pod pogojem, da ostane krona sv. Štefana nedotaknjena. V zunanji politiki zahteva nova stranka ohranitev trozveze in prijateljstvo z balkanskimi državami na podlagi prostega razvoja tamošnjih narodov. Zunanja politika monarhije naj bo skoz in skoz mirovna. Program zahteva nadalje moderno gospodarsko politiko. Dokler obstoja sedanji evropski carinski sistem, tudi Avstro-Ogrska ne more izpremeniti svojega carinskega sistema. Carina pa naj vpošteva enako agrarne, kakor industrijalne kroge. Glede socialne politike zahteva program, da dobe ženske volilno pravico v javnem življenju v občinah. Z ozirom na narodnost stoji nova stranka na stališču enakopravnosti nemadžarskih državljanov z vpoštevanjem nacionalne kulture, zahteva pa, da nemadžarske narodnosti trdno stoji ob strani države in da podrejajo svoja stremjenja enotnosti države. Za načelnika nove stranke je bil izvoljen grof Julij Andrassy, za podnačelnika pa grof Ivan Hadik in Aleksander Gal. Stranka je brzojavno pozdravila neodvisno in ljudsko stranko ter izjavila, da hoče z njima skupaj delovati za ojačenje ustave in narodne svobode.

Bolgarske grozovitosti.

Se vedno prihajajo poročila, kako nečloveško so Bolgari ravnali s sovražnikom. Znani francoski pisatelj Pierre Loti piše o tem:

Želim povedati samo to, kar sem videl na lastne oči, videl v puščavi, v kojoj so Bolgari premenili Tracijo. O kako nadkriljuje to vse kar so mi dozdaj povedali in kar sem si sam predstavljal. S kako furijo so ti krščanski osvojevalci delali! Puščava pravim, najžalostnejša vseh puščav, ker se je vedelo, da je bil ta kraj prej blagodarna pokrajina, po kateri leži sedaj stotine ubitih kmetov. Vozil sem se z avtomobilom milje in milje z največjo hitrostjo, ne da bi videl žive duše. Tuintam okostje kake živali in trume vran. V daljavi kupi kamna in ostanki zidovja. To je vse, kar je ostalo od vasi. Ko se pride bližje, se semtertja dvigne raz razvalin boječ izmučen obraz, obraz človeka, ki je ušel velikemu klanju ter se skriva pod vejami v onem, kar je bila nekaj njegova hiša. Naj slikam eno teh vasi, Haouso. Ali v sto in tisočih je ravnatako. Nič kot podrti židovje, razvaline. Tu je mošeja. Notri nekaj bolnih in ranjenih, ki imajo obraze mrličev in leže na cunjah. Lepe mramornate skulpture so s kladivom razbite. Ujetnike in ranjence so prisilili z bajoneti, da so oskrnili lastno svetišče. Gremo na minaret, da vidimo vso grozoto. Krog mošeje je pokopališče. Vsi stebri polomljeni, grobovi odprti in ljudje so polagali raztresene kosti drugo poleg druge. Tu je vodnjak. Strašen vzduh prihaja iz njega. Trupla onih žensk

kot Arabci — gradili novo veliko versko-posvetno stavbo svetovnoarabske države.

Jasen dokaz, da osvojevalci niso mogli obdržati prvenstva v podjarmljenih pokrajinah in koncentrirati gospodstva v Arabiji, je preložitev prestolice iz Meke v Damask in pozneje v Bagdad. Posamezne osvojene pokrajine so se odcepile od orjaške države, med njimi tudi Španija, kjer so znanosti in umetnosti najlepše procvitale, ki pa gotovo niso mogle biti izključno in samobitno islamskega, še manj pa arabskega izvora.

Za časa bagdadskega kalifata posveti „luč iz vshoda“ iz Perzije, najbolj prosvitljenega vshodnega naroda s par tisočletno predkristjansko kulturo. Vsa krasna dela te dobe, stavbe, literatura itd. bazira na starodavni perzijski civilizaciji. Še bolj intenziven postane ta vpliv s preselitvijo kalifov v Bagdad. Že po verstvu dano mogočno stališče kalifov (politični in verski glavar, cesaropapizem) se v smislu perzijskih običajev spremeni v popolno despotstvo (neodgovoren vladar nad življenjem in smrtjo podanikov) Darija in Kserska. Arabsko vojaško plemstvo nadomesti perzijska birokracija, svobodno vojaštvo, najemniki in sužnji.

Začetek konca! Degeneracija se vedno hudo maščuje, kakor nad rimskimi imperatorji, tako nad svetnimi ter verskimi vladarji vseh pravovernih. Najemniški poveljniki postanejo kakor vodje pretorijancev, gospodarji omehkuženih kalifov in

in otrok, ki so jih vojaki zlorabili, so se tu notri pometali in navrh kamna iz grobov, da bi se mrličji potopili. Od kakih tisoč prebivalcev je ostalo kakih štirideset. Kakor strahovi se dvigajo izza razvalin, potem me obkoljejo in pripovedujejo svoj martirij. Nekdo pravi: „Nimam ne žene, ne otrok, ne hiše, ne črede. Zakaj nisem mrtev?“ In zopet drugi, — star upognjen mož, pripoveduje: „Malo nečakinjo sem imel, deset let je bila stara. Moje srčno veselje je bila Štirje bulgarski vojaki so prišli, da bi jo posilili. Tepli so me, dokler nisem izgubil zavesti. Ko sem se zavedel, jo nisem več našel.“ Kje je pač njegova nečakinja? Doli v vodnjaku, pri drugih, gnjijoč pod mramornatimi kamenji. In na cesti, ki vodi po teh puščavah, stalni tok vojakov, багаžnih voz, artilerije, kurdiškega in beduinskega konjeništvu, velblodov. Iz vseh delov, celo iz Azije hitijo, da rešijo sveti Odrin. Znano je, da so Bolgari vse pripravili za končno veliko klanje. Sami bi bili poklali Muslimane in od njih oboroženi Armenci naj bi se bili spravili na Grke. Vsak je imel svojo nalogo. Ta zadnja noč bolgarske posesti, je bila osobito grozovita. To je bila ona noč, ko se je Grke pometalo, zvezane po štiri, in štiri v reko. Edini, ki se je rešil pri tej utopitvi mi je pravil podrobnosti, ki so me pretresale z grozo. V tej zadnji noči je vladalo po vsem mestu klanje, ropanje, nasilstvo. Tako en primer: V neki hiši, katero poznam, je živela neka častniška vdova s svojima dvema hčerka. Tolpa bolgarskih vojakov je vlomila v hišo in ostala do jutra. In celo noč so čuli sosedi obupne klice teh žen. Peljali so me na otok smrtne strahu. To je oni otok, na katerega se je potisnilo štiri do pet tisoč turških ujetnikov, da bi umrli gladi. Kakor mož visoko je bilo drevje belo in golo, oropano skorje, katero so požrli ujetniki, umirajoči gladi. Po štirinajstih dneh te torture so prišli Bolgari, da porežejo goltance onim, ki so ostali še živi. Grški metropolit mi je pripovedoval, da ga je bolgarski general surovo povabil k sebi ter ga vprašal, če ljubi Turke. — „Da, saj smo štiristo let živeli srečni med njimi.“ — „Dobro, usmrtiti Vas bom pustil.“ — „Potem me umorite raje takoj.“ — Ne, nekoliko kasneje, kadar se mi bo ljubilo. Ven!“ — In v sosednji sobi so istotako govorili adjutanti z grškimi notabili. Po vsem tem res ni čuda, če beži turško prebivalstvo trumoma, samo da ne bi prišlo pod bolgarsko žezlo.

Mir med Bolgarsko in Turčijo.

Četrtekova seja bolgarskih in turških delegatov je trajala tri ure. Mejno vprašanje je bilo popolnoma rešeno. Dimotika ostane turška. V principu se je dosegel tudi sporazum v narodnostnem vprašanju. V petek popoldne se je vršila še ena seja mirovnih delegatov. O včerajšnji seji je izdala turška vlada oficijozen komunike, v katerem konstatira, da se je dosegel v vseh važnih vprašanjih sporazum. Meja se prične ob izlivu Marice in se konča ob izlivu majhne rečice Resvaja v Črno morje severno od Guiade. Mesta Dimotika, Odrin in Lozengrad pripadejo Turčiji, Malko, Tirnovu, Svilen in Ortakej pa Bolgarski. — Izid včerajšnje seje delegatov je pričakovalo prebivalstvo z veliko napetostjo. Pred palačo, v kateri se je vršila seja, je čakala cel čas velika množica poročila o uspehu konference. Seja je bila proti koncu prekinjena in turški delegati so se zbrali pri velikem vezirju, kjer se je improviziral takoj izredni turški ministrski svet, da odloči, ali bi ne bilo mogoče dovoliti Bolgarski kakih koncesij v prašanju Dimotike. Turški vojaški krogi, pred vsem pa vojni minister Izet paša, so ostali neizprosni

vmeščavajo svoje vodje na prestol. S prihodom Seldžukov (turškega srednjeazijskega pokolenja) se začenja tretje razdobje muslimanske civilizacije, katerega vrhunec je dosežen pod Saladinom. Značilni za to dobo so: Premembe stavbenega sloga, nova, nekako fevdalna, organizacija vojaštva in (predvsem) vojaškega veleposestva, prememba uredb in naslovov na dvoru itd. Nova civilizacija se s prihajanjem vedno novih svežih srednjeazijskih čet utrjuje v započetem smislu nadaljuje, dokler i nje i prejšnjih kulturnih pridobitev v Srednji Aziji popolnoma ne uniči naval Mongolov, egiptске kulture pa osvoboditev po Turkih l. 1517.

Summa summarum! V svoji osnovnici pomeni islamska nesporna, nepopolna civilizacija od por azijatstva — zlasti semistva — proti zmagujoči zapadni evropski kulturi. Svoj namen je tudi doseglja, rimsko-grško-krščanska kultura je pometena iz Prednje Azije in Severne Afrike. S tem je pa tudi moč Azijatstva izčrpana. Posebnega zadostnega nadomestila ni mogla dati, velika praznota ter gospodarske in kulturne potrebe zahtevajo zopetni vhod evropske oblike v kraje, s katerih se je morala pred več nego 1000 l. umakniti. Reakcija azijatstva ne izostane; zmagal bo pa v tem boju, kdor bo drznejši, naprednejši, prosvitlenejši in gospodarsko silnejši. Po mojem mnenju se Evropski te borbe ni bati. Dalje.

in so bolgarske želje odklonili. Ko so se turški delegati vrnili, je trajala mirovna konferenca samo še par minut. Bolgarski delegati so ob sklepu konference sami izjavili, da ostane Dimotika Turčiji.

Narodno-gospodarstvo.

Tržne cene

na tedenskem semnju v Kranju, dne 15. sept. 1913			
Pšenica	100 kg	K	22—
Rž	" "	"	19—
Ječmen	" "	"	18—
Oves	" "	"	18—
Koruzna rdeče	" "	"	20:50
Koruzna rumene	" "	"	19:50
Ajda	" "	"	24—
Proso	" "	"	21—
Deteljno seme	" "	"	—
Fižol ribničar	" "	"	32—
Fižol koks	" "	"	32—
Gráh mandelan	" "	"	28—
Leča	" "	"	20—
Pšeno	" "	"	30—
Ješprenj	" "	"	28—
Krompir	" "	"	4—
Mleko 1 l	" "	"	—20
Surovo maslo	1 kg	"	3:50
Maslo	1 "	"	3—
Govedina I.	1 "	"	1:80
Govedina II.	1 "	"	1:72
Teletna I.	1 "	"	2—
Teletna II.	1 "	"	1:80
Svinjina I.	1 "	"	2—
Svinjina II.	1 "	"	1:80
Prekajena svinjina I.	1 kg	"	2:20
Prekajena svinjina II.	1 "	"	2—
Slanina I.	1 "	"	2—
Slanina II.	1 "	"	1:70
Jajca	5 kom.	"	—40

Na tedenski semenj v Kranju, dne 15. septembra 1913 se je prignalo: 47 glav domače govedi, 0 glav bosanske govedi, 0 glav hrvaške govedi, 3 teleta, 227 prešičev, 4 ovac. — Od prignane živine je bilo za mesarja: 40 glav domače govedi, 0 glave bosanske govedí, 4 prešičev. — Cena od 1 kg žive teže 88 v za pitane vole, 78—80 v za srednje pitane vole, 74—76 v za nič pitane vole, 0 v za bosansko (hrvaško) goved, K 1:10 za teleta, K 1:22 za prešiče pitane, K 1:60 za prešiče za rejo.

DOPISI.

Iz Tržiča.

Slovenski delavec je trpin, da mu ni enakega. Za pičel zaslužek množi dan za dnevom vrednosti svojemu, večinoma drugorodnemu gospodarju. Pa če bi bilo to zadosti. Še pri volitvah mora slovenski delavec svojemu gospodarju flako delati. Kar pa je še huje je to, da mora celo svoje otroke tako vzgajati, kakor je to gospodarju prav. Tako se godi slovenskemu delavcu tudi v Tržiču. Schulverein je treba poznati. On ni zidal šole toliko za nemško mladino — zato je komaj kazalo postaviti tako šolo — kakor za slovenske otroke. Dobro je vedel, da bodo njegovo šolo napolnili slovenski otroci, katere bo gnala vanjo nezavednost njihovih starišev in nasilnost nemških gospodarjev. Nemška šola naj bo past za slovenski naraščaj. Schulverein se ni motil. Rossegger je sicer zagotavljal, da nemške šole ob mejah niso namenjene za ponemčevanje, ampak da varujejo samo nemške otroke, da se ne izgube zanemštvo. Tudi tržiški Gassner je obetal, da ne bodo podili slovenskih otrok v nemško šolo. To so pa bile, kakor se je pokazalo, samo lepe besede, katere niso našle lepih dejanj. Za novo nemško šolo so zbornali Nemci vse svoje otroke, kar jih je v Tržiču, pri sv. Ani, pri sv. Katarini, v Bistrici in Pristavi, torej otroke iz 4 političnih občin. Morda jih je 30 ali pa tudi ne. Seveda je to premalo za trirazredno šolo in za tako velikansko poslopje. Slovenski otroci, sem! To edino je moglo pomagati. Delavci pri tržiških tovarnarjih so vrgli svoje otroke v nemško brezno, da bi zamašili vrzel. Kakor poznamo razmere, se je krčilo marsikateremu slovenskemu delavcu srce, predno se je zato odločil. Ali pomagaj si. Ako nisi pokoren, izgubiš lahko ljubi kruhek. Mošnjo ali življenje! Otroke ali si ob kruh. Ta in oni se je tega zbal. Pretekli pondeljek in torek je bil žalosten dan za Tržič. Slovenski starši so svoje otroke trumoma peljali v nemško šolo. Pri nekaterih je bila nezavednost in prilizjenost, pri velikih večini pa strah pred svojim gospodarjem, kateri znajo tako prebrisano pritiskati po svojih priganjačih. Otroci so jokali, starši pa so si skrivaj brisali solze. Nemška šola. Tako je ponosno zapisano na novem poslopju. Res lepa nemška šola, v kateri je približno 82 otrok morda 50 slovenskih, kjer se razlega samo in edino slovenščina. Dr. Ambrositsch iz Ljubljane je kričal v svojem dopisu na tržiško občino, kako veliko kulturno delo je nemška šola. Res je kulturno slovenske otroke trgati iz slovenskih šol, kamor edino spadajo in jih mašiti v nemške šole. Res kulturno, ako mora slovenski delavec

svojega otroka prodati svojemu gospodarju, prav kulturno je, ako se vzgaja slovenski otrok, da zaničuje jezik svojih staršev. Letos je zboroval ves kulturni svet v Londonu, kako onemogočiti kupčijo z dekleti. Ali ni človeka, ni oblasti, ki bi prepovedala tudi prekupovanje slovenskih otrok. Nihče ne krati Nemcem pravice, da vzgoje svoje otroke v nemškem duhu, ali slovenske otroke naj pa puste pri miru. Kako grdo je jo, da se šopirijo kakor sraka s pavovim perjem s slovenskimi otroki. Res ni viteško, gospodje, ako prežite kakor roparski vitezi na slovenski plen, res ni lepo, ako natakate slovensko vino, slovenske otroke v svoje velike prazne sode, res je umazano, ako si grdite svoje roke s takim dejanjem. Ali vas ne zbode jok slovenskih otrok, ki gredo neradi kakor v mesnico v Vašo šolo. Ali Vas ne gane žalosten obraz staršev, ki bi radi videli, da bi bili njih otroci to, kar so sami, to je Slovenci. Trdo-srčni in neusmiljeni ste, ako se zato ne brigate, ako se za to ne zmenite. Ali zapomnite si, da bodo maščevane solze slovenske dece in žalost njih starišev. Kako pa naj vrši nemška šola svojo nalogo, ako slovenski otrok ne razume učitelja? Ali je to samo mučilnica? Da, da. Zato se pa otroci jokajo in silijo v slovensko ljudsko šolo. Tako je prijokala deklica, češ, jaz bom hodila v to šolo, tam v nemški je tako dolg čas. Ali zavrnilo so deklico v ljudski šoli, češ, tja hodi, kamor so te poslali starši. Poleg nasilnosti se tudi nezakoničnosti in nepravilnosti ne boje. Otroke, ki so hodili lansko leto v četrti razred ljudske šole, so potisnili kar nazaj v tretji razred, ker ima njih šola dosedaj samo tri razrede. Tržiški Slovenci se obračajo za pomoč na okrajni šolski svet in svojega deželnega poslanca, da izpregovori v deželnem zboru radi teh nasilstev. Ali bi ne bilo mogoče, da bi se zakonitim potom onemogočilo tako barantanje s slovenskimi otroci. Čas bi bil, da se naredi konec takemu nekulturnemu početju. Šola vzgajaj mladino v verskonravnem duhu, kakor zahteva šolski zakon, ne pa v pruskem duhu, to pa vsaj slovenskih otrok ne. Tudi bi bilo dobro, ako bi se razglasilo na merodajnih mestih, zlasti po listih, kako postopajo Nemci.

Jeseniške novice.

Atentat na ljudske žepe se že pripravlja, kakor čujemo, in sicer ne samo od strani dežele, katero vladajo klerikalci tako imenitno, da bo treba vsem stanovom globoko poseči v žep ter plačevati razne zafurane kaprice ljudskih onesrečevalcev. Nam Jeseničanom, ki se kar cedimo dobrot, katere nam deli naša katoliška kompanija, nam je določeno še vse kaj več. Tistih 80, beri osemdeset tisočakov, katere so zapustili naprednjaki so seveda pod vzornim in varčnim katoliškim gospodarstvom že zdavnaj skoprnili, kakor pomladni sneg. In sedaj bo pa treba šteti še precej tisočakov, da se poplačajo nepotrebni pisalni stroji, z nemško asistenco pričeta šola in še ves drugi potrebni in nepotrebni klerikalni luksus. Ker pa denar tudi na farovškem vrtu ne rase, bodo pa občinski očetje, ti prijatelji ljudstva, zvišali davek na žganje, pivo in stanovanja. Na vino in na šampanjca menda ne bodo zvišali davka, ker bi potem zadelo tudi klerikalne veljake. Največ dobe na ramena ubogi delavci, kateri si ob slabem zaslužku in neznosni draginji jedva ob nedeljah komaj prvoščijo vrček piva. To je torej dobrota, katero so oznanjevali Kristusovi namestniki in razni koritarji. Ej delavci, kakor tudi obrtniki si bodo že zapomnili te rešitelje. Medtem, ko vodja vseh klerikalcev nemoteno pobaše kar 60 tisoč za opravo stanovanja, se nalagajo davki ubogemu narodu, ki že sedaj komaj živi in zmaguje.

Naduta čukulada. Prav iz Ljubljane, od Zveze vseh čukov, so poslali pismo našim čukcem, da bi za boga milega nobeden ne dal vinarja za Slovensko Sokolsko Zvezo dne 14. septembra, ko je razglasila Zveza splošni cvetlični dan. Uboge reve. Komaj ducat jih je vseh skupaj, in še to je vse negodno, razun nesimpatičnega Krivca in oholega Kogoja. Slabo bi stala napredna ideja, ko bi računali na požrtvovalnost katoliških čukov, katerim preostanek komaj zadošča za konzumski jeruš, kaj šele za kaj družega. No, ker pa že brusijo jezike in hočejo veljati kot petični, pa seveda nimamo prav nič proti temu. Prav ponižno bi samo svetovali našim čukom, naj opozore svojega brata čuka-odbornika, — saj veste tistega, katerega je neka gospodična v gostilni oklofutala — da naj vrne in plača svoj dolg Sokolom, in če pa tega sam ne zmore, bi pa morda čuki v bratski vzajemnosti zložili toliko skupaj, da bi Sokolom zamašili usta in brata čuka rešili pufa. To bi bilo mnogo lepše, kakor pa da zabavljajo čez sokolske prireditve.

Godbeni in pevski večer Sokolskega tamburaškega zbora se je vršil preteklo nedeljo v hotelu Triglav s sodelovanjem pevskega zbora pod spretnim vodstvom gospoda Ošabnika. Tamburaši kot pevci so naravnost nepričakovano dobro izvršili bogati vzpored. Osobito nas je presnetil pevski zbor, kateri je imel na programu tudi dve težki pesmi za mešani zbor. Tako moški, kot mešani zbor je občinstvo burno aplavdiralo in so se morale nekatere točke ponavljati. Gospodu Ošabniku gre pač vsa čast in zahvala, da je v tako kratkem času

tako izborni izvežbal pevce in pevke. To je sedaj edini narodni pevski zbor na Jesenicah. Splošna želja je, naj bi se taki večeri večkrat prirredili. Na tej veselici je tudi gospa Vatzekova nabrala za Slovensko Sokolsko Zvezo 15 K 10 v, kot odgovor za prepovedani cvetlični dan. Na zdar!

Iz Podreče pri Mavčičah se nam poroča, da sta tam dva bivša člana pomožne zadrugne blagajne v Kranju, eden dne 5. septembra 1913, drugi dne 12. septembra 1913. umrla in sicer brez zdravniške pomoči, čeravno je zadnji pismeno naznanil pomožni zadrugni blagajni v Kranju, da že več kot mesec dni ni mogel iti k gospodu blagajničnemu zdravniku in obenim prosil, da bi mu pomožna blagajna blagovolila poslati zdravnika na dom, ker že čez 10 dni ne more iz postelje in je na smrt bolan. Umrla dva člana sta bila pred približno 6 tednim od načelstva zadrugne bolniške blagajne v Kranju osumljena simulantstva in sta morala bržkone na posledicah simulacije umreti. Argument, teorija in praksa blagajnika pomožne blagajne! Istemu gospodu zaščitniku zatiranih pri Zadrugni bolniški blagajni v Kranju priporočamo, naj blagovolji opozoriti člane pomožne zadrugne blagajne v Kranju, da ni varno simulirati bolezni, kakor se je to izkazalo. Nismo še danes prepričani, a če se bodo enaki slučaji še pripetili, moramo biti uverjeni, da zapade vsak osumljeni član pomožne blagajne, če simulira bolezni, v kratkem neizprosni smrti.

Olševak. Danes, 19. t. m. je umrl po dolgi mučni bolezni naš učitelj g. Leopold Ferjan. Pokojnik se je rodil leta 1875. v Ribnem pri Bledu. Zrelostno preizkušnjo je napravil leta 1897. na učiteljski v Ljubljani, preiskušnjo učne usposobljenosti pa leta 1901. na učiteljski v Gorici. Služboval je kot učitelj od 16. oktobra 1897. l. do 31. oktobra 1901. l. v Zabnici, od tega časa naprej pa v Olševku. Pokojnik je bil blaga, odkritosrčna duša, ki ni bil samo med svojimi stanovskimi tovariši, temveč tudi med ljudstvom, za katero je žrtvoval vse svoje moči, splošno priljubljen. Veselil se je, da se skoro šola preseli v novo sezidano poslopje, a ni čakal tega. Pogreb bo v nedeljo, 21. t. m. ob 3. uri popoldne. Bodi vrlenu in značajnemu možu blag spomin!

Tržič. Volitve v naš cestni okrajni odbor so se srečno končale in so bili izvoljeni za odbornike v občini Tržič: Fran Dev, posestnik v Tržiču, v občini Sv. Ana: Ivan Ankele, župan pri Sv. Ani, v občini Križ: Josip Ahačič, župan v Križah, v občini Kovor: Lovro Aljančič, posestnik na Bistrici in v občini sv. Katarina: Fran Zupan, župan in Ignacij Meglič, posestnik pri Sv. Katarini. Izid volitve nas ne zanima toliko kakor način, kako so se odborniki razdelili na posamezne občine. Po novem cestnem zakonu je deželni odboru prepuščeno, da določi število odbornikov, ki jih voli cestni odbor in prepuščeno mu je tudi razdeliti odbornike med posamezne občine. Po besedilu zakona bi se moral deželni odbor pri razdelitvi odbornikov, med občine ozirati na obseg okraja, na davčno moč, na število prebivalstva in na občila. Občinam pa, ki štejejo najmanj 3000 prebivalcev, je vsekakor odkazati enega odbornika. Sedaj pa poglejmo kako je naš nepristranski deželni odbor razdelil odbornike med posamezne občine. Občina Tržič šteje okrog 2900 prebivalcev in plača okroglo 23.000 K direktnega davka, občina Križ ima nad 2000 prebivalcev in okrog 9000 K davka, Kovor nad 1000 prebivalcev in 6000 K davka, Sv. Katarina 600 prebivalcev in 4000 K davka ter Sv. Ana 7000 prebivalcev in 2000 K davka. Deželni odbor je po svoji priznani nepristranosti odkazal vsaki občini po enega odbornika, le občina Sv. Katarina je dobila dva, torej občina, ki se glede prebivalstva in davčne moči z drugimi občinami niti primerjati ne more — izvzemši občino Sv. Ano, ki pa jo zopet nadkriljuje glede obsežnosti in občil posebno, če se vpoštevata, da za glavni promet pri Sv. Katarini skrbi baron Born. Če primerjamo število prebivalstva in davčno moč posameznih občin, se nehoté vprašamo, kako in po kakem ključu je razdelil deželni odbor odbornike med občine? Privoščimo Sv. Katarini, da je dobila dva odbornika. Ali kako je prišla do tega? Število prebivalstva ne drži, davčna moč ne drži, razsežnost ravno tako ne, še manj pa občila. Dobro jo je pogodil hudomušnež rekoč: „Prav Vam je Tržičanom, zakaj pa ste se tako potegovali, da mora biti naš poslanec tisti doktor, ki so mu v Ljubljani nadeli ime „dr. Pogareto“, drugim pa se tudi prav zgodi, ker Svetoančani niso za klerikalce prav nič, Kovorčani prav malo zanesljivi, Križani se tudi na tihem kujajo. Svetokatarinčani pa ostanejo še nekaj desetletij najponižnejši hlapci sedanjih političnih špekulantov in tako se je preskrbelo, da bode vsaj ta občina zvesto stala na strani klerikalnih cest in klerikalnega gramoza, če bi se tudi vsi drugi izneverili. Ne čudite se; če so sedaj dobili za zvestobo malo plačilo.“ Ne rečemo družega: „Mož ima prav“.

DNEVNE VESTI.

Iz deželnega odbora. V seji dne 13. sept. se je dež. odborniku g. dr. Novaku izročil kup pobotnic o potnih stroških dež. uradnikov in dež. odbornikov za l. 1912. Dr. Novak je zahteval izpisek iz knjigovodstva, a dr. Lampe pravi, da temu ne more ugoditi, ker dež. uradniki nimajo časa za to. — Zdraviška komisija na Bledu se razpusti. Njena aktiva in pasiva prevzame občina Bled, ki se ustanovi kot zdravniška občina Bled. Pritožbi Kregarja in Šteteta proti sklepu ljubljanskega občinskega sveta, naj se razdeli potrebnim učiteljem 6000 K, se ugotovi. Proti so glasovali naprednjaki in veleposestvo. Na ravnateljstvo drž. železnice v Trstu, se vložijo prošnja, da vozi kamniški vlak tudi na postajo južne železnice. Dovolijo se kredit za izobrazbo dveh mladeničev, ki se naj izučita pri „Alpenski vereinu“, in potem poučujeta na Gorenjskem.

50.000 kron je izplačal deželni odbor kranjski samo na potnih stroških. Seveda se je večidel tega denarja porabil za agitacijska potovanja. Ta znesek zdel se je deželni odborniku dr. Novaku nerazmerno previsok in je želel dobiti pri zadnji seji deželnega odbora izpisek od knjigovodstva. A tej želji dr. Lampe ni ugodil, pač pa je dr. Novaku predložil cel kup pobotnic. Da so gg. uradniki in dež. odborniki denar resnično sprejeli, o tem seveda ni dvoma, ali če so bile te dijete opravičene, to je vprašanje, na katero bo vsekako treba dobiti zadostnega pojasnila. Izdatki za dijete so namreč velikanski. Taka vsota pač opravičuje zahtevo, da je treba napraviti nekoliko revizije in dognati, če so bila vsa zaračunana potovanja tudi res službena in ne morda agitacijska. Tega gospodje vendar ne morejo zahtevati, da bi jim njihove agitacije dežela še plačevala. Pri tej reviziji bo treba tudi pregledati račune o izdatkih za avtomobilne vožnje. Izleti v avtomobilu so kaj prijetni, a ta zabava je zelo draga. Posebno gg. katoliški dež. odborniki so avtomobile zase in za svoje prijatelje izdatno izkoriščali, veselo so se vozili križem dežele in prav poredno so zasmehovale davkoplačevalce, ki morajo peš hoditi. Ti davkoplačevalci bi pa seveda vsaj to radi vedeli, če so bile te vesele vožnje službene ali pa so tudi avtomobili čestito klerikalno družbo vozili na deželne stroške za zabavo in na agitacije. V denarnih rečeh so ljudje pač nezaupni in žele zlasti gledati teh dijet in avtomobilskih izdatkov pojasnila, posebno ker jim je znano, kaj bi se zgodilo kakemu državnemu funkcionarju, če bi državi zaračunal n. pr. dijete za kaka agitacijska potovanja ali pa se na državne stroške z avtomobilom vozil za zabavo in po privatnih opravkih.

Završnica bo delala še sive lase ljudem, ki so jo zasnovali, to tudi klerikalci že dobro čutijo. Da bi vladi nametali nekaj peska (njihovim backom tega niti treba ni. Op. stavca.) v oči, je izšel pred nekaj časa v nekem strokovnem tehničnem listu članek, v katerem se zelo pohvalno izraža ing. Tschermak, o načrtih kranjskega deželnega odbora. „Slovenec“ je ta članek seveda takoj pograbil in ga na dolgo in široko komentiral, ter z mnenjem tega strokovnjaka zagovarjal rentabiliteto Završnice. Inženir pl. Šuklje pa je sedaj dokazal, da ing. Tschermak sploh nikdar živel ni in da sta to oceno poslala v dotično strokovno revijo dr. Lampe in ing. Serbec in jo potem zopet sama komentirala v „Slovenecu“. Klerikalcem mora že trda iti z njihovimi projekti, da se morajo posluževati takih mahinacij, da vsaj v nekoliko milejšo luč postavijo zavoženo svoje gospodarstvo.

V okrajni cestni odbor kranjski so bili pri volitvi 14. septembra na podlagi novega cestnega zakona izvoljeni odbornikom in sicer za občine Kranj: Ciril Pirc, deželni poslanec in trgovec v Kranju; Predoslje: Ivan Zabret, posestnik v Bobovku; Naklo: Lovro Marinček, župan v Naklem; Stražišče: Ignacij Krt, posestnik na Gorenji Savi; Sv. Jošt: Ivan Papler, župan v Zgornji Besnici; Hrastje in Voglje: Ivan Molj, župan v Vogljah; Cerklje: Josip Likozar, posestnik in mesar v Cerkljah; Predvor: Oto pl. Detela, vladni svetnik in graščak na Turnu ter Josip Bidovec, posestnik v Zalogu; Smlednik: Andrej Dolinar, mlinar v Smledniku; Mavčiče: Franc Oblak v Mavčičah. Za občino Senčur in Velesovo, ki nimata še postavnih občinskih zastopov, je imenovan odbornikom Ivan Blagne, župan v Senčurju, ki je tudi odbornik v sedanjem cestnem odboru.

Nezgoda. Pri zgradbi vodovoda v Hrastju se je pripetila minoli četrtke precejšnja nesreča, ki kaže, kako površno je nadzorstvo in kako docela nezadostne so varnostne odredbe. Kakor znano, raztrekujejo pri zgradbi vodovoda skale z dinamitom. V ta namen navrtajo skalo, izdolbino napolnijo z natančno določeno množino dinamita, navrh položijo kapsel ter napeljejo nanj do pol metra dolgo vžigalno vrvico, katero na koncu prižgo. Medtem ko vrvica tli, se mora vse odstiniti in nadzornik ima nalogo, strele natanko šteti, da se določi, ali so tudi vse mine eksplozivale ali ne. In tu je bil vzrok zadnje četrtkove nesreče. Pri eni prejšnjih razstrelb med Čirčičem in Hrastjem so kratkomalo pozabili na neko mino, ki se ni razpočila in v četrtke so ravno na tem kraju vnovič hoteli izdolbiti

mino, da bi jo napolnili z dinamitom. Pri tem je pa prišlo dleto ravno na kapsel stare in pozabljene mine, ki se je vnel ter užgal dinamit. Plačala sta to površnost dva delavca s težkimi poškodbami. Obema je vdaril pesek v obraz ter skvaril očesni zrkli Alojziju Marčanu iz Huj, večji kosci razbite skale pa so podrli Janeza Meketa na tla in mu prizadeli na prstih obeh rok površne kožne raztrgline, na desni nogi pa — poleg več ran — raztrglin na stegnu in na meči — še prelom obeh kračnih kosti: piščali in golenice. Oba poškodovanca sta člana tukajšnje „Pomožne blagajne“. Takoj na lice mesta došli blagajniški zdravnik je nudil poškodovancema prvo pomoč, ju obvezal ter odredil, da je prepeljati težko ranjeni Janez Meké v deželno bolnico, Alojzij Marčan pa da ostane v domači oskrbi. Upati je, da oznamene poškodbe ne bodo imele trajnih škodljivih nasledkov za deložnost poškodovancev. Da je taka nesreča mogoča, je pripisati predvsem površnosti v nadzorstvu. Obenem pa se nam tudi poroča, da dež. odbor, ki gradi ta vodovod, sploh nima dovoljenja za razstrelbo z dinamitom. Dinamit se hrani mesto v skladišču kar v naravnih dolbinah, ki so seveda vsakomur pristopna. Zdelo se nam je potrebno o tej nezgodi poročati nekoliko obširneje, da s tem pravimo tudi nekoliko prekrvavo poročilo v včerajšnji „Laibacher Zeitung“ in izrodek prebujne fantazije njenega dopisnika.

Razmere na tukajšnji pošti so vzrok večkratnim pritožbam od strani občinstva. Med poslujočim osebjem so nekateri, ki si domišljujejo, da je občinstvo radi njih in ne obratno. G. nadpoštarja pač na tem ne zadene krivda, vendar je zadnji čas, da se razmere zboljšajo sicer bomo primorani vso svojo pozornost posvetiti tem razmeram.

Dobitki efektne loterije „Splošnega slovenskega ženskega društva“ v Ljubljani se morajo dvigniti do 15. vinotoka t. l. v umetniškem paviljonu g. Jakopiča (vhod od zadaj) vsak ponedeljek in četrtek med 3/4 5. do 6. ure popoldne. Opozarja se, da do tega roka nedvignjeni dobitki pripadejo v prid loterijskega namena.

Glasbena šola v Kranju. (Podružnica Glasbene Maticice.) Na naš zavod je vstopilo v letošnjem šolskem letu do zdaj za klavir in vijolino 44 gojencev in gojenk. Klavirski pouk je volilo 17 gojencev, dočim žele ostali gojiti vijolino. Redni pouk se prične v ponedeljek, dne 22. t. m. Da se napravi razdelitev učnih ur, ter da se odkazejo vsakemu gojencu učne ure, naj se zbero vsi gojenci dne 22. t. m. ob 6. uri v prostorih Glasbene šole (v Kušlanovi hiši). V interesu reda na Glasbeni šoli in v interesu napredovanja se sprejemajo gojenci le še do četrta 25. t. m. od 11.—12. ure. Na poznejše prijave bi se ne moglo ozirati. Posebej še naznanjamo, da se uvede na našem zavodu letos tudi pouk v solo-petju. Ukovina znaša za ta predmet 5 K mesečno. Odbor Glasbene šole.

Okrajna gasilska zveza št. 8 ima jutri ob 11. uri dopoldne v mestni dyorani v Kranju svoj izredni občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor načelnika. 2. Volitev 4 zastopnikov za izredni občni zbor „Slovenske dež. zveze prostovoljnih gasilnih društev na Kranjskem“. 3. Slučajnosti.

Na cesarja Franca Jožefa gimnaziji v Kranju so pričeli šolsko leto 1913/14 dne 18. t. m. Vpisalo se je skupaj 300 rednih učencev, 1 privatist in 27 privatistinj (hospitatinj). Učenci se razdele na posamezne razrede takole: I. a 29 in 8, I. b 26, II. 46 in 9, III. 37 in 4, IV. a 29 in 4, IV. b 27, V. 28 in 3 VI. 38, VII. 17, VIII. 23. Drugi razred bodo najbrže delili na dva oddelka, ako to dovoli višja šolska oblast.

Vojaštvo v Kranju. V četrtek v jutru je odšla trenska divizija, ki je bila nastanjena v Kranju in Stražišču na vaje proti Gorenjski. Divizija se deli v dva dela. Prvi gre čez Bohinj, triglavsko pogorje in Črno prst, drugi pa čez Tolmin. Vrneta se oba oddelka eden čez Gorenjsko, drugi čez Ziri-Škofjo Loko drugi teden. — Našo zadnjo notico, da si je ponesrečeni vojak zlomil roko in nogo, imamo toliko popraviti, da je ležal ponesrečeni vojak le nekoliko v nezavesti. Tako so nastale govorice, da si je zlomil roko in nogo, kar pa ni bilo istinito. — Na pondeljki prodaji vojaških konj, jih je bilo sedem prodanih v ceni 50 do 130 kron.

„Krompir se peče“ je bil naslov gozdni veselici, katero je priredila „Moška podružnica družbe sv. Cirila in Metoda“ v Kranju pretečeno nedeljo popoldne v prijaznem gozdčičku „Na Laborah“. Veselico posetilo je mnogo narodnega občinstva iz mesta in okolice. Ob zvokih harmonike se je razvila prav domača zabava. Krompir se je pekel, da je bilo veselje in sproti ga je zmanjkovalo. G. M. Fock je zvril izvrsten lovski guljaž, ki je bil na mah razprodan in je nesel družbi precejšno svoto. Prezreti ne smemo tudi cenjenih dam, ki so se radevoljno odzvale povabilu podružnice za sodelovanje. Vinski šotor je prevzela g. Končeva, kateri je pomagala gdč. Jancigajeva, pivo in cvetlice gdč. Kerčeva in Pevčeva, v pomoč pa so jima bilo gdč. Golavickova, Trebarjeva in Skerjančeva. V šotoru za jestvine pa sta gospa Tajnikova in gdč. Pravstova pridno stregli občinstvu. Sodelovala je tudi še gospa Cvarova

Razširjajte naš list!

pri prodaji duhana in gospodična Ana Fockova pri blagajni. Vesela mladina zasukala se je tudi na naravnem plesišču in ad hoc sestavljeni pevski zbor je zapel več narodnih in umetnih pesmi. Zabava je trajala do poznega večera in se je zaključila s plesom z blazino. Veselica je dokazala, da je kranjsko meščanstvo vedno pripravljeno položiti svoj dar domu na altar. Čisti dobiček znaša 301 K 40 vin. in gre vsa zahvala cenjenim damam, kakor tudi članom moške podružnice v in izven odbora, da je veselica tudi v gmotnem oziru tako dobro uspela. Bodi izrečena vsem, ki so s svojim sodelovanjem ali na kak drug način pripomogli k uspehu veselice in ki so podpirali pri tem odbor moške podružnice, izrečena tem potom še enkrat najiskrenejša zahvala. Najboljša zahvala pa je zavest, da so s svojim delom in svojo požrtvovalnostjo pripomogli naši narodno ogroženi deci.

Iz ljudskošolske službe. Za prov. učiteljico na petrazrednici pri Sv. Petru v Ljubljani je imenovana namesto prostovoljno izstopivše Eme Schmidingerjeve Marija Jegličeva, prov. učiteljica na Dobravi pri Kropi Marija Sajovičeva je imenovana za prov. učiteljico v Dvorcu, za suplentinjo v Srednji vasi v Bohinju je imenovana namesto obojele učiteljice Bizjakove, do sedaj suplentinja v Boh. Bistrici Frančiška Rihteršič, za suplentinjo na Bledu namesto učitelja Ivana Erbežnika, ki je na dopustu, suplentka Ap. Zupanc, za prov. učiteljico na Jesenicah namesto umrlega nadučitelja Josipa Sedlaka, suplentka Marija Kesler in za začasnega vodjo te šole def. učitelj Mihael Salberger. — Imenovan je absolvirani učiteljski kandidat Ivan Mihelčič za provizoričnega usitelja na trirazredni ljudski šoli v Selcih pri Škofji Loki. — Absolvent Fran Vončina je imenovan za suplenta na ljudski šoli v Žireh, definitivni učitelj Leopold Hladnik pa za vodjo ljudske šole v Žireh. — Na mesto umrlega učitelja Leopolda Ferjana pride na ljudsko šolo v Olševk suplentka Rotarjeva. — Začasno nastavljeni pa so: Krista Hafner na petrazredni deški šoli v Škofji Loki in Rotija Heinrich na dvorazrednici v Podbrezjah. Vodstvo novoustanovljene dvorazrednice v Podbrezjah pa se je začasno poverilo stalni učiteljici Antoniji Štamcar. Za provizorno učiteljico na ljudski šoli v Cerkljah je imenovana suplentka Kornelija Čermelj.

Pogorel je pod posestnika Frana Sajovica v Srednji Vasi pri Senčurju 14. t. m. Škoda se ceni na okroglo 2400 K, ker se je na podu nahajalo veliko krme. Sajovic je bil zavarovan za 1000 K. Zažgali so otroci. Ker je ogenj nastal po dnevu okoli 9. ure dopoldne in so ga domači in drugi vaščani takoj opazili, se jim je posrečilo ogenj omejiti na goreče poslopje, drugače pa bi se bil ta lahko zelo razširil, ker se je pod nahajal le nekaj korakov od drugih lesenih poslopj.

Lov občine Mavčiče se je dne 18. t. m. oddal potom javne dražbe pri tukajšnjem okrajnem glavarstvu za dobo petih let v zakup. K dražbi je prišlo sicer veliko prijateljev lova, vendar se je dražbe same udeležilo le pet lovcev. Najnižja ponudba je bila 805 K in 848 K. Lov je zdražil za 848 K gosp. Josip Perdan iz Ljubljane kakor se čuje v imenu dosedanjega lovskega društva. Dosedanja letna najemščina je znašala 1800 K.

Prešernova kočja na Stolu bo zatvorjena dne 28. septembra. Če bo ugodno vreme, priredi Kranjska podružnica S. P. D. 27. septembra izlet na Stol — zadnji v tem letu.

Poboj. 45 letnega cestnega delavca Petra Šavsca iz Škofje Loke je zaklal povodom nekega prepira eden njegovih tovarišev v vrat in ga smrtno nevarno ranil.

„Gledališko društvo“ na Jesenicah otvori prihodnjo sezijo v nedeljo, 21. t. m. ob pol 8. uri zvečer v dvorani pri „Jelenu“ na Savi. Vprizori se „Angelo, tiran padovanski“, drama v treh dejanjih (4 slike), spisal V. Hugo. Dejanje se vrši v Padovi l. 1549, ko je bil v Benetkah, ki so takrat vladale nad Padovo, dož Frančišek Donato, krut in neizprosni vladar svojim podložnikom.

Dom na Vršiču se zatvori 22. septembra t. l. Za slovo vabi podružnica v Kranjski gori člane in prijatelje v nedeljo 21. t. m. na Vršič.

C. kr. gozdno in domensko ravnateljstvo zastopa v Bohinju provokanten človek, čigar nemško-nacionalna predrznost že vsakomu preseda. Kako daleč sega nestrpnost tega človeka, spozna lahko vsak izletnik in vsak turist, če ga zanese pot na posestva verskega zaklada. V Bohinju vidi — samonemške napise: Freiwillig gestatteter Weg — Bis auf Wiederruf gestatteter Weg itd. Take-le samonemške napise si upa pri nas napravljati javen uradnik, da zadosti svoji nemško-nacionalni nestrpnosti. Namen teh samonemških napisov je očiten: žaliti slovensko prebivalstvo in prikazati Bohinj, kakor da bi bil nemška posest. Prizadeti uradnik pri tem niti ne pomisli, kako škodo zna s tem provzročiti verskemu zakladu pri eventualni pridobitvi servitut, kajti samonemški napisi v Bohinju ne morejo nič šteti. Pričakujemo, da bodo ti samonemški napisi primerno hitro izginili!

Na bob v Kamniški Bistrici v nedeljo, dne 21. septembra se vabijo vsi cenjeni obiskovalci in ljubitelji naše divne Bistrice. — V soboto zvečer se bo na prostem pred kočjo pekela krompir. V

nedeljo popoldne se vrši pravi planinski ples na harmoniko. S pijačo in jestvinami bo najbolje preskrbljeno. Z dovoljenjem osrednjega društva S. P. D. se bo prodajalo vino iz sodov in v buteljkah, vsled večje ostale zaloge po znižani ceni. Vstopnina prosta. Za slučaj neugodnega vremena se vrši bob prihodnjo nedeljo kot slovesni zaključek letošnje sezone.

Svarilo pred kupčijami z neko inozemsko firmo z jeklom. Od zanesljive strani se naznanja naslednje: Neko švicarsko industrijalno podjetje za orodje je poslalo v zadnjem času svojega zastopnika do raznih domačih tvrdk, da bi nabiral naročila na jeklo za orodje. Zastopnik pa kaže strankam ročni vzorec jekla približno 50 mm² v prerezu in jih skuša pridobiti za poskušno naročitev na jeklo za orodje po priloženem vzorcu, s katerim bi se baje mogla stranka sama napraviti orodje, kakor dleta, drgalna šila in enako. Pri dobavi se skuša naročilca prevariti s tem, da se mu pošlje jeklen drog, ki nima v prerezu 50 mm², temveč, pri katerem meri ena stran kvadratnega prereza okoli 50 mm. Ob običajnih uredbah delavnic se naravno tak kos jekla ne more obdelovati. Od naročnika podpisano naročilo se glasi na „kvadr. 50 mm . . . jekla . . .“ Naročnik trpi škodo ne samo vsled tega, da jekla, dobavljenega 20—50 kratni množini večinoma sploh ne more porabiti, temveč tudi vsled tega, ker je za poskušno naročilo zahtevana cena 3-50 frankov za kg izredno visoka.

Pisarna za urejevanje splošnih gospodarskih zadev

J. Rozman :: Kranj

I. Denarni promet: Izposlovanje posojil v vseh oblikah. — Prevzem kapitalij in njih pupilarnovarno nalaganje. — Ranžiranje insolvent. — Eskont menic. — Nakup in prodaja državnih vrednostnih papirjev. — Izdaja uradnih borznih kurzov.

II. Informacijske zadeve: Izdaja trgovskih in obrtnih informacij ter naslovov dobaviteljev in odjemalcev za vse blagovne stroke.

III. Izterjevanje terjatev: Izterjevanje trgovskih in obrtnih terjatev. — Inkaso menic.

IV. Promet z nepremičninami in podjetji: Posredovanje pri nakupu, prodaji in zamenjavi nepremičnin, industrijskih, trgovskih in obrtnih podjetij.

V. Tehnično-komercijelne zadeve: Nakup in prodaja industrijskih, obrtnih in poljedelskih strojev vseh sistemov. — Oprema celih delavnic. — Instalacije. — Načrti in proračuni.

VI. Strokovni nasveti v vseh navedenih zadevah. Strogo stvarno poslovanje. — Prospekti na razpolago. 120 52—5

Išče se

več služkinj vsake vrste, kuharice, pestunje in dekleta za vsako delo. Nastop takoj. — Več se poižve pri posredovalnici Mariji Lužar v Kranju.

Proda se nekaj hišne oprave in glasovir.

Izve se v upravništvu „Save“ v Kranju.

Sprejmejo se gospodje na dobro hrano in lepo stanovanje.

Vpraša naj se v novi hiši g. Fusa v Kranju.

Izjava.

Podpisani Miha Poličar, posestnik v Naklem, sem v števil. 33 tednika „Sava“ z dne 16. avgusta 1913 na četrti strani objavil pod naslovom „Iz Naklega“ dopis, v katerem trdim, da je Vinko Černilec, posestnik v Naklem št. 46, o priliki nove maše svojega sina, mene potegnil čez tri stole in da so me nato vlekli na prosto proti mojemu domu kakih 200 do 300 metrov po vsem blatu. Ker vse to, kar sem tam pisal o Vinku Černilcu, ni resnica, svoj dopis, v kolikor se tiče Vinkota Černilca, preklicujem in obžalujem, se zahvaljujem Vinku Černilcu, da mi odpušča kazensko preganjanje in dovoljujem, da se ta izjava objavi v listih „Gorenjec“ in „Sava“.

V Naklem, dne 10. septembra 1912.

Miha Poličar.

Gospodična Katinka Jugovič

141 izprašana učiteljica 2—1

prične s 1. oktobrom t. l. s podučevanjem francoščine, laščine in nemščine, event. v kurzih po 2 do 5 oseb.

Podučuje tudi

glasovir in petje.

Krepkega

učenca

ki ima vsaj dva razreda kake srednje šole

sprejme takoj veletrgovina v Kranju.

Vpraša naj se v upravništvu „Save“ v Kranju.

Denarja ni!

draginja je vedno večja, zaslužek pa majhen. Ako hočete z malim trudom gotovo 10 do 20 K na dan zaslužiti, pošljite za pojasnilo v pismu znamko za 10 vin. in svoj 136 natančen naslov na: 6—2

Josip Batič

Ilirska Bistrica št. 22, Kranjsko.

Prevozno podjetje za Kranj in okolico

je v Kranju, Kokriško predmestje pri „Zvezdi“.

Tam se prejema vsa tozadevna naročila.

FRANC KURALT.

Šolske knjige

ter vse druge

šolske potrebščine

priporoča po najugodnejših cenah Anton Adamič v Kranju.

Zahvala.

Telovadno društvo Sokol v Trziču se prav lepo zahvali vsem, ki so karkoli pripomogli, da se je njegova desetletnica in razvitje njegovega prapora dne 6. in 7. kmavca t. l. tako dostojno in v redu praznovalo. Posebna zahvala gre preblagorodni gospej kumici Mariji Marinčkovi, velecenjenim družicam gospodičnam Valeriji Engelsbergerjevi, Milici Klofutarjevi, Lori Lončarjevi, Ivanki Perkovi in Katji Rastovčanovi za krasna, novemu praporju poklonjena trakova, dalje preblagorodnim gospem Engelsbergerjevi, Jelenčevi, Marinčkovi, Mallyjevi in Vajdovi, velecenjenim gospodičnam Ankeletovi, Engelsbergovim, Klofutarjevim, Lončarjevima, Perkotovi, Rastovčanovi in Zupanovi za njih ljubeznivo pomoč pri ljudski veselici, g. Ivanu Jezeršku in pevcem slov. bralnega društva v Trziču za njih lepo petje, trziškemu godbenemu klubu, bratu Egonu Jezeršku za bratsko požrtvovalnost, vsem darovalcem prispevkov za prapor, dobitkov za srečolov, vsem cenjenim darovalkam peciva in hišnim posestnikom, ki so razobesili zastave. Trziški Sokol prosi vse še nadaljne naklonjenosti v drugem desetletju in zagotavlja vsem svojim dobrotnikom svojo hvaležnost.

Na zdar!

Telovadno društvo Sokol v Trziču.

Matiija Marinček
t. č. starosta.

Ivan Lončar
t. č. tajnik.

130

Izdelovalnica

4-4

damskih klobukov.

Usojam si uljudno naznaniti, da sem svojo delavnico povečal

za izdelovanje, popravljanje in barvanje vse vrste damskih in moških klobukov

po najnovejši modi. Izdeloval bo moj sin, ki ima večletno prakso iz najmodernejših tovarn inozemstva. — Zagotavljajoč naročnike solidne postrežbe in najnižjih cen

se priporoča

Alozij Pečnik in sin
klobučar v Kranju.

Prostovoljna prodaja.

Proda se

hiša, pod, hlev, vrt s sadnim drevjem, dve njivi in dva gozda.

142 2-1

Tozadevna prodaja se vrši

v nedeljo, dne 28. sept. t. l., ob 2. uri pop. pri lastniku Mihi Groše v Vogljah št. 25 (Gorenjsko).

Kupec dobi lahko tudi več skupaj ležečega polja in gozdov.

Priložnostni nakup! Ugodni plačilni pogoji!

Kupovalci! Nakupimo svoje potrebščine pri **Osvald Dobeicu** v Kranju na Glavnem trgu (pri Krisperju),

kajti ondi se dobijo raznovrstne suhe in oljnate barve, firnež, terpentini, lake vseh vrst, čopiči, krtače, otepači, ročne torbice, sesalke za otroke, predvratne slame, pipe i. t. d. Velika zaloga stekla, kakor steklenic, vrčev za vino, vodo in pivo, žepnih steklenic, kozarcev, solnic, steklenih skled in krožnikov, križev brez in s pokrivalom, stoječih, visečih, stenskih in hlevskih svetilk, svečnikov, belih in zelenih senčnikov, krogelj, likerjev in vinskih servic, vpletenih steklenic vseh velikosti i. t. d. Nadalje različnega porcelana, kakor umivalne, jedilne, čajne in kavine oprave v vseh barvah, robatih in gladkih skled, belih, pisanih in stenskih krožnikov vse velikosti, šalic za kavo, mleko in juho, loncev za juho, skledice za omako, posodice za jajca, kavnihi strojev, loncev, brez in z napisom, pljuvalnikov, vrčev za mleko, kavo in čaj, vžigalnikov, ročnih svečnikov, vaz za cvetlice, posodice za zobotrebce, kropivnikov, vse vrst prstenih skled, krožnikov, etažer, šalic i. t. d. Velika izber kuhinjske posode, emajliranih skled, loncev, kastrole, mlečnih ponev v modri in rujavi barvi, mlečnih in petrolejskih kangel, pekve, ponovk, zajemalk, belih in medenih korcev, pocinjanih skled za mešanje vse velikosti, belih loncev za perilo, aluminium posode, vseh vrst tac, žetarov, cedilnikov za mleko, juho in čaj, pokrovk, modlov za torte, lijakov, lesenih in emajliranih solnic, likalnikov, mlinčkov za poper in kavo, požigalnikov za kavo, smetišnice, modrih in rujavih škafov za vodo, emajlirane umivalne oprave ter različnih umivalnih miz, strojev za meso in mandeljne, lite železne posode, žičnikov in žice, beštaka, kakor vilce, noži žlice i. t. d. 29-15

Vsi predmeti se prodajajo po najnižjih cenah. Gostilničarji in neveste imajo posebne cene.

Na prodaj je tudi še malo rabljen **Singerjev šivalni stroj** za polovično ceno. **Razglednice iz Kranja po 2 vin.** Postrežba točna in solidna.

Najbolj varno naložen denar v celem političnem kranjskem okraju!

Mestna hranilnica v Kranju

obrestuje hranilne vloge po

Splošni rezervni zaklad (lastno premoženje) nad 325.000 kron.

Hranilnica posoja na zemljišča po 5½% na leto in na amortizacijo v 45 letih, tako da na primer dolžnik v teku 45 let popolnoma poplača posojilo 100 kron z obrestmi vred, ako plačuje vsakega pol leta po 3 krone.

Koncem leta 1912. je bilo stanje hranilnih vlog nad

5 milijonov 100 tisoč kron.

Posojil na zemljišča ter posojil občinam : **nad 4 milijone kron.** :

4 1/2%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje hranilnica iz lastnega. Narasle in nedvignjene vložne obresti pripisuje h kapitalu vsakega pol leta — to je dne 30. junija in dne 31. decembra — ne da bi bilo treba vlagateljem se zglašati radi tega pri hranilnici.

Za varnost hranilnih vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina Kranj z vsem svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo. Da so hranilne vloge res varne, priča zlasti to:

da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkven denar.

Ta najstarejši denarni zavod v **Kranju**

uraduje na rotovžu

vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 4. ure popoldne.

KOLESARJI, zahtevajte

v lastnem interesu nemudoma **brezplačno in poštne**
prosto prvi slovenski pravkar izišli

bogato ilustrovani cenik 1913
za kolesa in posamezne dele.

Poglejte pa pazljivo ali pa se osebno prepričajte v naših trgo-
vinah in uvideli boste, da vodimo **prvo vrstno blago po najnižjih,**
brezkonkurenčnih cenah. 108 10-9

Karel Čamernik & Ko., Ljubljana, Dunajska cesta 9-12, **specialna trgo-**
motorji, avtomobili in posameznimi deli, mehanična delavnica in garaža. **vina s kolesi,**

Spominjajte se Ciril-Metodove družbe!

Zobozdravniški in zobotehnični atelje

dr. Edv. Globočnik

okrožni zdravnik in zobozdravnik in

Fr. Holz hacker

konc. zobotehnik

v Kranju

16 52-39

v Hlebšovi hiši, nasproti rotovža,
je slavnemu občinstvu vsak delavni
dan od 8. ure zjutraj do 5. ure po-
poldne in ob nedeljah od pol 8. ure
zjutraj do 11. ure dopoldne, izven ve-
likih praznikov na razpolago.

Vinska veletrgovina Rudolf Kokalj, Kranj

17-39

Priporočam svoja

izvrstna, zajamčeno pristna
dolenjska, metliška, štajerska in istrijska

vina

v sodih in steklenicah

Zaloga najfinejših tu- in inozemskih šampanjcev, stekleničnih vin in mineralnih voda.

Veletrgovina A. Adamič v Kranju

priporoča

galanterijsko,
norimberško in
modno blago,
perilo in plete-
nine, klobuke,
čepice.

Damske pasove.

Velika zaloga **otročjih vozičkov**
in potovalnih kovčkov
po tovarniški ceni.

Lastna vrvarna v Ljubljani.

15-39

M. Rant - Kranj

trgovina s špecerijskim in galanterijskim blagom

Priložnostni nakup **otročjih vozičkov.**

Najraznovstnejše **špecerijsko blago.**

Nakup suhih gob in deželnih pridelkov.

Kolodvorska restavracija

priporoča

vedno sveže **Budjeviško pivo**
ter pristna vina in dobro kuhinjo

Krasen senčnat vrt

4 52-39

18-39

Eternit

najboljše strešno kritje

prodaja najceneje tvrdka

Merkur, Peter Majdič, Kranj

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v LJUBLJANI

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po čistih

brez odbitka rentnega
davka.

4³/₄ 0/0

brez odbitka rentnega
davka.

Rezervni zaklad
nad K 800.000.

Rezervni zaklad
nad K 800.000.

7-39

Jamčeno čisto, jedrnato

2 52-39

Tovarna: **Ig. Fock, Kranj**

MILO z znamko Solnce.

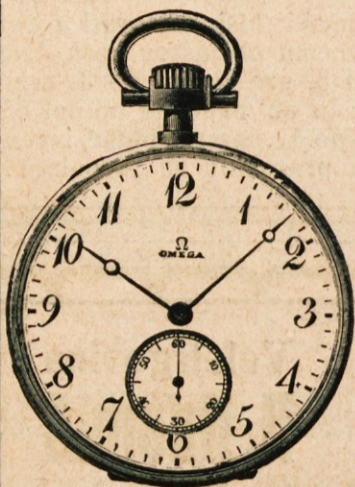
najizborneje in današnjim cenam primerno **najceneje**

zato najbolji **nadomestek** vsem dražjim vrstam. :: Prodaja se tudi na drobno.

Izdelki:

Kristalna soda, pralni lug, rudeče in črno marmorirano Eschweger milo, zeleno tržaško in belo Marzeljsko milo, ter vse ceneje vrste pralnega mila. **Stearinske sveče. Kolomaz.**

14-86

Rudolf Rus

urar v Kranju poleg lekarne

Največja zaloga
ur, zlatnine in srebrnine

Prporoča se sl. občinstvu v nakup

gramofonov
in optičnega blaga.

Najnižje cene brez konkurence. Ceniki zastoj in poštnine prosti.

Tiskarna „Sava“ v Kranju

Vizitke, poročna naznanila, pisma, zavitke, račune, bolete, cirkularji, letake, vabila, lepake, posmrtnice, tiskarsko stroko spadajoča dela v eni ali več barvah izvršuje v najelegantnejši obliki, hitro in najcenejše.

jukste, trgovske karte, knjige v vseh velikostih, troškovniki, brošure, časopisi in sploh vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela v eni ali več barvah izvršuje v najelegantnejši obliki, hitro in najcenejše.

Nakup suhih jedilnih gob po najvišji dnevni ceni.

Veletrgovina **J. & A. Majdič** Kranj

Deželni pridelki, špecerijsko blago.

Priznana najboljši dalmatinski portland cement **„Salona“** za izdelovanje opeke in cement drugih znamk za zidanje

Svetle sezamove tropine.

Umetna gnojila.

12-39

Najstarejša trgovina

Ferd. Sajovic v Kranju poprej C. Pleiweiss

10-39

priporoča svojo bogato zalogo vedno najnovjšega in najboljšega manufakturnega blaga.

Posebno priporoča slavnemu občinstvu za

poletno sezijo

bogato izbiro oblek za moške in ženske.

Kreditno društvo v Kranju

registrovana zadruga z omejeno zavezo

13-39

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po

4³/₄ 0/0

brez odbitka rentnega davka.

Uradne ure so vsak delavnik od 9.—12. dopoldne.